

Afganistan Vergi Mevzuatı ve Türk Müteahhitlik Firmaları Üzerindeki Etkisi

Vedat Acar
vacar@atilim.edu.tr

Afghanistan Tax Legislation and Its Effects on Turkish Construction Companies

Abstract

Turkish construction companies have been performing in many regions of the world. For contractor companies, after market potentials of these regions, the most important issue is the laws and regulations and especially tax legislations. Because of this, examination of Afghanistan Tax Legislation and the last changes on Tax Laws are of vital importance for our companies constructing all over Afghanistan. Along with The Income Tax Law which has changed in March 20, 2004, many exemptions are abolished by the tax authorities and on November 26, 2005 the Income Tax Law was transformed into its current conditions. Detailed information regarding the related tax legislation and its possible effects on Turkish companies will be explained.

Key Words : Afghanistan Tax Legislation, Taxation of Corporate Income, Taxation of Wages and Salaries, Effects on Turkish Construction Companies.

JEL Classification Codes : F21, F23, M13, M41.

Özet

Türk inşaat şirketleri, dünyanın bir çok bölgesinde faaliyet göstermektedir. Müteahhitlik şirketleri için bu bölgelerdeki pazar potansiyelinden sonra en önemli konu ise, ülkelerin yerel kanunları ve özellikle de vergi mevzuatıdır. Bu nedenle ki, Afganistan'da yoğun faaliyet gösteren şirketlerimiz için Afganistan Vergi Mevzuatının incelenmesi ve son değişikliklerin takip edilmesi hayati bir önem taşımaktadır. 20 Mart 2004 tarihinde değişen Afganistan Gelir Vergisi Kanunu ile birlikte, yabancı şirketlere tanınan muafiyet ve istisnalar kaldırılmış ve 26 Kasım 2005 tarihinde yapılan son değişiklik ile kanun son halini almıştır. Aşağıda bu kanuna ilişkin önemli hususlar ve bunların inşaat taahhüt şirketlerimize olan etkileri konusunda açıklamalar yer almaktadır.

Anahtar Sözcükler : Afganistan Vergi Mevzuatı, Kurum Gelirlerinden Alınan Vergiler, Ücret Üzerinden Alınan Vergiler, Türk Müteahhitlik Firmalarına Etkileri.

1. Giriş

Toplum halinde yaşayan insanların birbirleriyle ve toplumla ilişkilerini düzenleyen ve kendilerine uyulması devletin zorlayıcı gücü ile güvence altına alınan kurallara hukuk kuralları denilmektedir (KIRBAŞ, 1992: 19). Vergi mevzuatı ise, vergi konusunda yürürlükteki kanun, tüzük ve yönetmelik gibi yazılı hukuk kurallarından oluşmaktadır. Nasıl ki toplum halinde yaşayan insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk dalları (Medeni Hukuk, Ticaret Hukuku vb.) sosyal ve kültürel değişikliklere göre sürekli olarak kendisini uyarlamak zorunda kalıyorsa, devlet ile insanlar arasındaki ilişkileri düzenleyen hukuk dallarından birisi konumunda olan vergi hukukunun da, gelişen dünyayla ve uluslararası ilişkiler nedeniyle sürekli olarak kendini yenilemesi ve değişikliklere uyum sağlaması gerekmektedir. Bu bağlamda tüm gelişmekte olan ülkelerde olduğu gibi, gelişmemiş ülkelerde de benzer hukuki gelişmeler kaçınılmazdır. Gelişmemiş ve uluslararası askeri müdahale sonrasında sosyal ve ekonomik anlamda yıkımdan çıkmış bir ülke olan Afganistan, bu duruma en iyi örnektir.

Halen NATO'nun uluslararası yardım gücü (NATO-ISAF) ile Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve İngiltere, Kanada, İtalya, Japonya gibi gelişmiş ülkelerin sağladığı yardımlarla ekonomik ve sosyal alanda gelişmeye çalışan Afganistan, bir yandan da bu gelişmelerin sağlanabilmesi için en önemli adımlardan birisi olan hukuki düzenlemeleri de yapmaya çalışmaktadır. Bu kapsamda ilk düzenlemelerden birisi de Vergi Mevzuatına ilişkindir.

Afganistan vergi mevzuatının önemli bir kısmını oluşturan ve 1965 yılında yayımlanmış olan Gelir Vergisi Kanunu, 20 Mart 2004 tarihinde tadil edilmiş ve bununla birlikte özellikle yabancı kurum ve kuruluşlar ile şirketlere, çeşitli alanlarda verilen ve süreleri 8 ila 10 yıl arasında değişen vergi muafiyetleri de kaldırılmıştır (Announcement, New Tax Incentives For Investors, 2005: 1). Bu durum, Afganistan'da faaliyet gösteren yabancı şirketler arasında yeralan Türk firmalarını ve özellikle de yoğun inşaat taahhüt faaliyetlerinde bulunan inşaat şirketlerimizi önemli oranda etkilemiştir. Aşağıda, vergi mevzuatında yapılan önemli değişiklikler ile bu değişikliklerin Türk inşaat firmalarının faaliyetlerine olan etkileri ve şirketlerimiz tarafından yapılması gerekenler konusunda detaylı açıklamalarda bulunulacaktır.

2. Gelir Vergisi Kanunu

Gelir Vergisi Kanunu ilk olarak 1965 tarih ve 25 sayılı Resmi Gazete'de (Afganistan Gazette number 25 of 1965) yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun, 20 Mart 2004 tarihinde önemli oranda değiştirilmiş ve aşağıda açıklanan son halini, 26 Kasım 2005 tarihinde 867 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan değişiklik ile almıştır.

Türkiye'deki durumun aksine Afgan vergi mevzuatında, gerçek kişiler (şahıslar)

ve şahıs işletmeleri ile tüzel kişiliğe sahip sermaye şirketleri için ayrı düzenlemeler yapılmamış ve şahıs ve işletmelere ilişkin Gelir Vergisi Kanunu (Income Tax Law) adı altında tek bir düzenleme yapılması yoluna gidilmiştir.

Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan son değişiklikler, daha önce geniş teşvik ve muafiyetler içeren çeşitli kanun ve yönetmeliklerdeki hükümleri de ortadan kaldırmıştır. Bu durum son yıllarda milyar dolar seviyelerinde cirolara ulaşan Türk inşaat taahhüt firmalarını da yakından etkilemiştir. Bu nedenle Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan düzenlemeler konusunda açıklamalar yapılırken, mümkün olduğunca firmalarımız için önemli olan hususlara değinilecektir. Bu kapsamda genel olarak, verginin konusu, mükellefi, muafiyet ve istisnalar ile kazancın tespitinde dikkate alınan gelir ve gider unsurları ile firmalarımızca yapılması gerekenler konusunda açıklamalardan sonra, sonuç ve öneriler başlığı altında firmalarımıza tavsiyelerde bulunulacaktır.

2.1. Verginin Konusu ve Mükellefi

Gelir vergisinin konusu, bu kanun hükümleri uyarınca Afganistan sınırları içerisinde ikamet etsin ya da etmesin, tüm kişiler ile limited şirketlerin ve diğer yasal kurum ve kuruluşların Afganistan'dan doğan ve bir mali yıl içerisinde elde ettiği gelirlerdir. Mali dönem Kanun'un 3. maddesinde 21 Mart'ta başlayıp, ertesi yılın 20 Mart'ında biten dönem olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Gelir Vergisi Kanunu'nun 2. maddesi (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 1), gerçek kişiler için;

- Mali yılın herhangi döneminde Afganistan sınırları içerisinde evi olması,
- Mali yıl içerisinde yüz seksen üç gün süresince Afganistan sınırları içerisinde bulunması,
- Mali yılın herhangi bir döneminde Afganistan dışında görevlendirilmiş devlet memurları ve çalışanı olması,

hallerini, Afganistan'da ikamet etme (mukim) olarak tanımlamış ve bu kişilerin Afganistan içinde ya da dışında elde edilmiş olsun, tüm gelirlerinin verginin konusunu oluşturacağını hüküm altına almıştır. Gerçek kişi dışındaki kurum ve kuruluşlar ile şirketlerin ise, Afganistan'da kurulması ve mali yıl içerisinde herhangi bir dönemde Afganistan sınırları içerisinde yönetim merkezinin bulunması hallerinde, Afganistan'da mukim olarak addedileceğini öngörmüş ve Afganistan sınırları içerisinde elde etmiş oldukları gelirlerini de verginin konusu olarak kabul etmiştir. Yukarıda belirtilmiş olan kişi, kurum, kuruluş ya da şirketlerin, Afganistan'da mukim olarak kabul edilmediği durumlarda, söz konusu kişi, kurum, kuruluş ya da şirket, sadece Afganistan sınırları içerisinde elde etmiş olduğu gelirler dolayısıyla verginin konusuna girecektir. Muafiyet ve istisnalar ise aynı muafiyet ve istisnaların ilgili ülkelerin Afgan vatandaşlarına da tanınması

hallerinde geçerli olacaktır.

Yukarıda ifade edilen hükümler çerçevesinde, Türk inşaat taahhüt şirketleri için şu genellemelerde bulunmak faydalı olacaktır:

- Türk şirketleri, şantiyeleri yoluyla genellikle bir takvim yılında yüz seksen üç günden daha uzun süreli faaliyette bulunmaktadır,
- Genellikle yönetim merkezi Afganistan sınırları içerisinde bulunmamasına ve sözleşmelerin üçüncü bir ülke kurum, kuruluş ya da şirketleri ile (NATO, UN, USAID, US Corps of Engineers, Fluor Intercontinental Inc., Perini Corp. vb.) yapılmasına ve hakediş gelirinin de Türkiye'ye direkt transfer edilmesine karşın, gelir Afganistan'dan elde edilmiş sayılmaktadır.

Yukarıda sayılan nedenlerden dolayı, Türk inşaat şirketlerinin kazancı, kanunda sayılan muafiyet ve istisnalar dışında, Gelir Vergisi'nin konusuna girmekte ve şirketler Gelir Vergisi mükellefi olmaktadır.

2.2. Vergi Tarifesi

Yeni yürürlüğe giren Gelir Vergisi Kanunu ile vergi oranları bir önceki yıla göre önemli oranda indirilerek, en yüksek vergi diliminin oranı %40'dan %20'ye düşürülmüştür (Announcement, Personel Income Tax Rates Reduced and Wage Withholding Provisions Re-Introduced, 2005: 1). Buna göre Gelir Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde, şahıs şirketleri ile limited ve anonim şirketlerin gelir vergilerinin, mali yıl içerisinde elde etmiş oldukları vergilendirilebilir kazançlarının %20'si olarak hesaplanacağı hüküm altına alınmıştır. Ancak söz konusu kazançların yabancı para cinsinden elde edilmiş olması halinde, yabancı paranın öncelikle Afgan para birimine (Afgani) çevrileceği (1 ABD Doları ortalama 50 Afgani olarak çevrim yapılmaktadır) öngörülmüştür.

Tüzel kişilerde, yukarıda da belirtilmiş olduğu üzere sabit vergi oranı geçerli iken, gerçek kişilerde ise gelir vergisinin aşağıdaki tarifeye göre hesaplanacağı belirtilmiştir (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 2):

Vergilendirilebilir Gelir	Vergi Oranı
Aylık 1 Afgani'den 12.500 Afgani'ye kadar	Muaf
Aylık 12.501 Afgani'den 100.000 Afgani'ye kadar	%10
Aylık 100.001 Afgani ve üstü 8.750 Afgani'ye ilaveten	%20

2.3. Muafiyet ve İstisnalar

Son değişiklikleriyle birlikte 26 Kasım 2005 tarihinde 867 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Gelir Vergisi Kanunu ile genel olarak tüm vergisel imtiyaz, muafiyet ve istisnalar, 21 Temmuz 2004 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırılmıştır. Kanun kaldırılan genel nitelikli muafiyetler yerine, şartları sağlayan kişi, kurum, kuruluş ve şirketlere 10 ve 11. maddelerde (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 3-4) belirtilmiş muafiyetler getirmiştir. Bu bağlamda Kanun’un 10. maddesine göre, yabancı hükümetlerin, uluslararası organizasyonların ve Afganistan vatandaşı olmayan çalışanlarının, Afganistan’daki gelirlerinin vergilendirilmesi, devlet ile yapılan mevcut anlaşma ve sözleşmelerin hükümleri tarafından belirlenecektir. Ayrıca vergiden muaf organizasyonların kanunda belirtilen nitelikleri ve koşulları sağlamaları halinde, faaliyetlerinden doğan gelirlerinin vergiden istisna olacağını hükme bağlamıştır. Bu koşullar ise şunlardır:

- Organizasyon, resmi ve yasal olarak Afganistan Kanunları altında organize edilmiş olmalıdır,
- Organizasyon sadece eğitim, kültür, edebiyat, bilimsel veya yardım kuruluşu amacına yönelik olarak organize edilmiş olmalıdır,
- Organizasyon, faaliyetleri veya feshi süresince herhangi bir katılımcı, ortak, üye ve görevli hesabına kar veya gelir elde etmek için çalışmayan veya işletilmeyen bir organizasyon olmalıdır.

Yukarıdaki şartlarda elde edilen bir gelir, muafiyet için başvurulması halinde vergiden istisna edilecektir. Bu başvuru, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış Gelir Vergisi Kılavuzunda (Income Tax Guide 7) belirtilmiş olan esaslar çerçevesinde yapılacaktır. Bu rehber, tek veya çok taraflı anlaşmalara göre muaf olduklarını düşünen hükümet organizasyonlarını, temsilciliklerini, müteahhitlerini ve taşeronlarını, Afganistan’daki faaliyetlerinin vergilendirilmesi ile ilgili özel muafiyet ve istisnalar alabilmeleri amacıyla, Maliye Bakanlığı’na nasıl başvuracakları hakkında bilgilendirmek amacıyla hazırlanmıştır. Buna göre, çok taraflı, iki taraflı veya askeri anlaşmaları kullanarak vergi muafiyeti alabilmek için Maliye Bakanlığı’na başvuru süreci üç adımdan oluşmaktadır:

- a) Organizasyona/işe uygulanacak anlaşma yada anlaşmaların fotokopilerinin temin edilmesi,
- b) Aşağıdaki bilgilerle birlikte (a) maddesinde belirtilmiş anlaşmaların Maliye Bakanlığı’na (Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü

Kabil/Afganistan) gönderilmesi,

- Organizasyonun veya işin tam adı,
 - Vergi Kimlik Numarası (Tax Identity Number),
 - Daha fazla bilgi talep edilmesi halinde, doğrudan irtibat kurulabilecek, yetkili kişinin adı,
 - Organizasyonun veya işin Afganistan'daki faaliyetlerinin uygulanabileceği uluslararası anlaŐmanın uygulanabilirlik yorumu (hangi proje anlaşmaları veya fonlama düzenlemeleri, hangi uluslararası anlaşma kapsamında idare edilmektedir, bu anlaşma ile ne tür vergilerden muaf olunması düŐünülmektedir vb.)
 - Proje anlaşmaları (inşaat taahhüt sözleŐmeleri) veya fonlama düzenlemeleri gibi belgelerin fotokopileri.
- c) Maliye Bakanlığı, tüm gerekli bilgilerin alınmasını takiben cevabi yazısını, 21 takvim günü içerisinde karar vererek, ilgililere gönderecektir (Afghanistan Ministry of Finance, Guide 07, Applying For an Exemption From Taxation, Using Bilateral or Multilateral Agreement, 2005:2-3). Bu kararda hangi faaliyetlerin ve hangi türdeki vergilerin muaf tutulacağını da açıkça belirtecektir.

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklanmıŐ olan yeni vergi mevzuatı kapsamında kaldırılan genel muafiyetler dışında, özellikle imalat yapan yabancı yatırımcılarla ilgili olarak 1384/4 sayılı yönetmeliğe göre beyanlarda, Maliye Bakanlığı tekrar değerlendirme yapmaya gerek görmeden muafiyeti kabul edecektir (Afghanistan Ministry of Finance, Public Ruling 1384/4, 2005: 1-3). Genel anlamda 2003 tarihli Afganistan'da Yerli ve Yabancı Yatırımlar Kanunu dahilinde tescil edilmiş ve faaliyetlerine 22 Kasım 2003 tarihinden önce baŐlamıŐ olan onaylanmış bir işletme için vergi muafiyetlerinin devam etmesi öngörülmektedir. Yani bakanlık, tüm yasal Őartlara uyduğuna dair elinde belgeli kanıt bulunan, onaylanmış bir iŐletmeden vergi muafiyetini kaldırmamaktadır. Kanunda onaylama iŐlemlerini zel Yatırımlar Dairesi yerine getirir, denilmektedir. Ancak bugüne kadar bu görev AISA (Afghan Investment Support Agency) tarafından yerine getirilmiŐtir. Onaylı kuruluŐlardan da uluslararası standartlara göre mali tablo hazırlamaları ve kayıt tutmaları vb. yükümlülükler istenilmekte ve bu belgeleri de AISA'ya vermeleri gerekmektedir. Onaylı kuruluşların kendilerine verilen vergi muafiyet süreleri sona erene kadar ya da 21 Haziran 2004 tarihine kadar (hangisi önce ise), bu Őartlara uydukları varsayılacaktır. Sonrasında ise vergiye tabi tutulacaktır.

Ancak gerek AISA ile gerekse Maliye Bakanlığı danıŐmanları ile yapılan

görüşmeler ve incelemeler neticesinde edinmiş olduğumuz izlenime göre, özellikle imalat yapan işletmeler AISA yada Özel Yatırımlar Dairesi tarafından, yeni hazırlanacak olan yönetmelikler çerçevesinde tekrar vergi muafiyetine dahil edilebilecektir. Bu konuda söz konusu kuruluşlar ile temasların devam etmesi ve yeni çıkarılacak yönetmeliklerin dikkatle takip edilmesi gereklidir.

Türk inşaat şirketleri, genellikle uluslararası yardım kuruluşlarının (UNOPS, USAID, JAYCA, NATO-ISAF vb.) ve ABD, İngiltere, Kanada vb. ülkelerin, kendi yardım bütçelerinden sağlamış oldukları fonlarla yaptıkları inşaat taahhüt projelerini üstlenmektedirler. Özellikle UN ve USAID gibi yardım kuruluşlarının yapmakta olduğu faaliyetler, Afgan Hükümeti ile yapılan anlaşmalar çerçevesinde vergiden istisna edilmiştir. Ayrıca bu kuruluşlara yapılan inşaat taahhüt işleri nedeniyle doğan, gümrük vergileri (Custom Duties), gelir vergileri (Income Tax) ve iş alındı vergileri (Business Receipt Tax) açısından müteahhit veya taşeron firmalar da, yukarıda belirtilmiş olan şartlar çerçevesinde muafiyetten yararlanabilecektir. Ancak bunun için, belirtilmiş olan işlemlerin sırasıyla yerine getirilmesi ve muafiyet belgelerinin zamanında alınması gereklidir.

2.4. Kazancın Tespiti ve İndirilecek Giderler

Gelir Vergisi Kanunu'nun "Vergilendirilebilir Gelirin Tespiti" adını taşıyan II. Bölümü, vergilendirmede esas alınacak gelir ve giderlere ilişkin açıklamaları kapsamaktadır. Kanun 13. madde de vergilendirilebilir gelir; verginin konusu bölümünde belirtilmiş olan gelir toplamından, muafiyetler ve kesintiler olarak tanımlanmış olan masraflar ve giderler düşüldükten sonra kalan tutar olarak ifade edilmektedir. Ayrıca 14. maddede de, Türkiye'de mali kara ulaşırlarken dikkate alınan, kanunen kabul edilmeyen gelirler ayrımına benzer şekilde, mükellefin brüt gelirlerinden, aşağıdaki unsurlardan kaynaklanan gelirlerin düşülebileceği de hüküm altına alınmıştır. Bunlar:

- Devlet bağışları, hediyeleri ve ödülleri,
- Yabancı hükümetlerin, uluslararası organizasyonların veya bilim, sanat, edebiyat, sosyal gelişim amaçlı, kar amacı gütmeyen organizasyonların bağışları, hediyeleri ve ödülleri,
- Profesyonel ve teknik eğitim için tüm burslar, üyelikler ve bağışlar,
- Sağlık, kaza ve işsizlik sigortası,
- Ölüm üzerine ödenen hayat sigortası,
- Kişisel yaralanmalar veya hastalık üzerine ödenen tazminatlar,

- Borçlanma gelirleri,
- Şirketlerin hisse senetlerinden elde ettikleri gelirler,
- Yerli şirketler ve yabancı şirketlerin birleşmesi ile elde edilen mülkler,
- Borçlulardan yapılan ana para tahsilatları,
- Afganistan bankalarından alınan bireysel mevduat faizleri,
- Miras veya hediye yoluyla ivazsız olarak intikal eden mülkler,
- Emekli aylıkları,
- Bu kanunun diğer hükümleri tarafından muaf tutulan diğer tahsilatlar.

Gelir Vergisi Kanunu, Afganistan'da mukim olmayanların Afganistan kaynaklı olan gelirlerinin, Afganistan Gelir Vergisi Kanunu'na göre vergilendirileceğini hükme bağlamıştır. Kanun'un 20. maddesi, Afganistan kaynaklı gelirleri aşağıdaki şekilde tanımlamaktadır:

- Kredi, mevduat, yatırım vb.den elde edilen faizler,
- Afganistan'da iş yapan mukim şirketlerden alınan kar payları,
- Gerçekleştirilen hizmetler için alınan ücret, maaş, serbest meslek kazançları,
- Herhangi bir menkul veya gayrimenkulden elde edilen kira veya imtiyaz gelirleri,
- Taşınır veya taşınmaz mülkün satışından elde edilen kazançlar,
- Sigorta dahil herhangi bir satıştan alınan komisyonlar,
- Afganistan'da herhangi bir ticari faaliyet geliri,
- Ticari veya diğer faaliyetler için kullanılan herhangi bir taşınabilir mülkün, satış veya transferinden elde edilen kazançlar,
- Telif ücretleri, yönetim ücreti veya Afganistan vatandaşlarından elde edilen komisyonlar,

- Bu kanunun diğer hükümlerine göre vergiye tabi Afganistan kaynaklarından alınan diğer gelirler,
- Herhangi bir mineral, petrol veya diğer kaynakların keşfi hakkı nedeniyle ortaya çıkan gelirler.

Vergilendirilebilir kazancın tespitinde ikinci önemli unsur olan giderler, kanunun 18 ve 19. maddelerinde detaylı olarak açıklanmıştır. Kanun'un 18. maddesinde, aşağıda belirtilmiş olanlar dışındaki giderlerin, vergilendirilebilir kazancın tespiti sırasında gelirden indirilemeyeceğini hükme bağlamıştır. Buna göre;

- Gelir yaratılmasına yönelik olarak mali yıl içerisinde veya bu kanunun hükümlerine uygun olarak son üç yıldan birinde yapılan üretim masrafları (üretim, stoklama vb. dahil),
- Sigorta ve taşıma ücretleri gibi üretim veya ticari bir iş ile doğrudan bağlantılı giderler,
- Gelirin sağlanmasında ya da ticari işlerde kullanılan malzeme, materyal, yakıt, elektrik, su vb. gerekli olan giderler,
- Ücret, maaş, komisyon ve ticari faaliyetlerde çalışanlara yapılan diğer masraflar,
- İşle ilgili olarak alınan borçlara ödenen faizler,
- Ticari faaliyet veya işlerde kullanılan menkul ve gayrimenkuller için ödenen kiralar,
- Ticaret veya iş amaçlı olarak kullanılan, menkul veya gayrimenkullerin bakım ve onarım masrafları,
- Ticaret veya işte kullanılan ya da gelirin kazanılabilmesi için üretici tarafından sahip olunan mülkün (tarımsal arazi hariç) amortismanı,
- İşin icrası veya gelirin sağlanmasına yönelik mülkler için ödenen vergiler,
- Kayıtlar veya diğer kanıtlarla ispat edilebilen yangın, deprem, kaza veya herhangi bir felaketten kaynaklanan zararlar (sigorta tarafından ödenmediği takdirde üç yıl içerisinde gider yazılabilir),
- Tahsil edilemeyen alacaklardan kaynaklanan iş veya ticari kayıplar (Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanan Gelir Vergisi Kılavuzunda belirtilen esaslar

çerçevesinde gider yazılabilir),

- Afganistan kanunlarına göre kurulmuş şirketler tarafından ödenen kar payları (kar payını elde eden şirket tarafından vergilendirilebilir gelir yazılmış olması şartıyla),
- Gelirin yaratılmasında ve işin icrasında mülk tutulmasının zorunlu olduğu hallerde, bu mülklere ilişkin olarak yapılan zorunlu masraflar,
- Net gelirin %2'sini geçmemek kaydıyla ve belgelendirilebilmesi koşuluyla, reklam ve eğlence giderleri,
- Kanununun 64, 65, 66 ve 67. maddelerine göre ödenmiş İş Alındı Vergileri.

Gelir Vergisi Kanunu, yukarıda da açıklandığı üzere 18. maddede, vergilendirilebilir kazancın tespitinde gider olarak kabul ettiği harcamaları belirttikten sonra, 19. maddede de, aşağıdaki masrafların gider olarak kabul edilmeyeceğini hükme bağlamıştır. Bunlar:

- Mükellefin kendisi veya ailesinin yararına ve eğlencesi için alınan hizmetler karşılığında kişilere ödenen ücretler veya diğer bedeller,
- Mükellefin kendisi veya ailesinin evinin veya ikametgahının veya kendi ya da ailesinin kullanımına sunulan herhangi bir mülkün bakımı, onarımı, inşaatı, geliştirilmesi, döşenmesi için yapılan giderler ve diğer masraflar,
- Kişisel borçlanma faizleri,
- İşe gidiş, geliş ve kişisel seyahat masrafları,
- Mükellefin veya ailesinin korunması için yapılan yaşam, kaza, sağlık ve sorumluluk sigorta masrafları,
- Kişisel amaçlar için kullanılan mülkün korunması amacıyla yapılan tüm sigorta masrafları,
- Mukim olmayanların, aksine bir anlaşma olmaması halinde, Afganistan kaynaklı gelirleri üzerinden yabancı ülkelerde ödenen vergiler.

Gelir Vergisi Kanunu, II. bölümde gelir ve gider unsurları hakkında detaylı açıklamalar yaptıktan sonra, "Muhasebe Kuralları" adını taşıyan V. Bölümde ise verginin hesaplanmasında yapılması gereken muhasebe kayıtları konusunda açıklamalarda bulunmuştur (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 16). Buna göre, bir mali yılda vergiye

tabi geliri olan bütün gerçek kişiler, ortaklıklar, şirketler, kurum ve kuruluşlar, bütün işlemlerin, sahip olunan ya da kiralanılan taşınabilir ya da taşınmaz mülklerin ve bütün gelirlerin kayıtlarını tutmak zorundadır. İşlemlere ait olan bütün beyanname, makbuz ve diğer belgelerle birlikte bu kayıtlar, mükellef tarafından saklanacak ve talep edilmesi halinde Maliye Bakanlığı'nın emrine hazır şekilde tutulacaktır. Bu bağlamda mükellefler, gelir ve gideri ayırt eden ve tahakkuk esasına dayalı muhasebe yöntemine göre gelirlerini hesaplayacaklardır.

Maliye Bakanlığı, herhangi bir vergi mükellefi veya vergi mükellefleri grubu tarafından, geliri net bir şekilde yansıtmak için tutulacak olan kayıtlara yönelik kurallar koyma ve Gelir Vergisi Kanunu'nu uygulayabilmek için gerekli olduğu düşünülen raporları talep etme yetkisine sahiptir. Bu bağlamda bir işin iki veya daha fazla kişi, organizasyon veya şirket tarafından idare edilmesi halinde, net geliri yansıtabilmek ve vergi kaçakçılığını önleyebilmek için gerekli hallerde, konsolide edilmiş bir temelde vergi beyanamesi talep edebilir. Ayrıca iş sırasında kullanılan mallar, ürünler ve malzemeler, her bir mali yılın sonunda envanter alındıktan sonra, maliyet veya piyasa değerinden hangisi düşükse, onun üzerinden fiyatlandırılacaktır.

2.5. Verginin Ödenmesi ve Cezai Yaptırımlar

Gelir Vergisi Kanunu, yürürlüğe girdiği tarihte uygulamada karşılaşılabilecek güçlükler nedeniyle, sadece 2005 yılına ilişkin olarak, 2004 mali yılına ilişkin beyannamelerin en geç 20 Haziran 2005 tarihine kadar verilmesini ve 21 Temmuz 2005 tarihine kadar da ödenmesini öngörmüştür. 2005 yılından itibaren de normal beyan dönemine göre hareket edilecektir. Bu bağlamda mükellefler, her dönemin beyanamesini en geç, takip eden yılın ilk dört ayı içerisinde verecek ve yine bu süre içerisinde ödeyecektir. Ayrıca mükellefler, Maliye Bakanlığı tarafından hazırlanmış matbu beyannameleri kullanacak ve beyannameyle birlikte, hesap tipi bilanço ve gelir (kar-zarar) tablolarını hazırlayacaklar ve imzalı nüshalarını beyannamelerine ekleyerek vereceklerdir.

Gelir Vergisi Kanunu, mükelleflerden beklenen yükümlülüklerin zamanında, tam ve doğru bir şekilde yapılmaması halinde bazı cezai müeyyideler de getirmiştir. Kanun'un 104. maddesine göre, vergiden kaçmak amacıyla, kasıtlı olarak Maliye Bakanlığı temsilcilerine ilgili belgeleri vermeyen kişiler, suç işlemiş sayılacak ve haklarında dava açılacaktır (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 45). Kasıtlı olmadıklarının ispatlanması halinde ise sadece eksik kalan kısım ve 105. maddeye göre günlük %0,10 genel gecikme cezası kendilerinden talep edilecektir. Bunun yanında, beyannamelerin zamanında verilmemiş olması da günlük 200 ila 2.000 Afgani arasında cezayı gerektirmektedir (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 46).

Kanun, vergi kimlik numarası almayan gerçek ve tüzel kişilere de önemli cezai müeyyideler getirmiştir. Örneğin, vergi kimlik numarasının bir tüzel kişi tarafından dikkatsizlik nedeniyle alınmamış olması halinde, 20.000 Afgani ceza ödenmek zorunda

iken, vergi kaçırmak gayesinin tespit edilmesi halinde ise 100.000 Afgani ceza ödenmesi gerekecektir.

Gelir Vergisi Kanunu'nun 106. maddesi, vergi yükümlülüğünün kasıtlı olarak yerine getirilmemesinin dava konusu olacağını, vergilendirilebilir gelirini gizleyen mükelleflerin tespit edilmesi durumunda, 5.000 Afgani ila 250.000 Afgani arasında para cezası ve 2 yıldan fazla olmamak üzere de hapis cezası verileceğini hükme bağlamıştır (Afganistan Income Tax Law, 2005: 45). Yukarıdaki açıklamalardan da anlaşılacağı üzere, vergisel yükümlülüklerini zamanında ve usulüne uygun olarak yerine getirmeyen mükellefler, bu durumun tespiti halinde, oldukça yüksek cezai müeyyidelerle karşı karşıya kalacaktır. Bu yüzden Türk firmalarının bu durumu da dikkate alarak hareket etmeleri, Afganistan'daki faaliyetlerinin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için bir zorunluluktur.

3. Kaynakta Vergi Kesintisi (Tax Withholding)

Afganistan Gelir Vergisi Kanunu'nda yapılan değişiklikler, ücretler üzerinden hesaplanan ve kesinti yoluyla ödenen vergilere ilişkin uygulamalarda da önemli değişiklikler yaratmıştır. Buna göre, bir mali yılın herhangi bir döneminde iki ya da daha fazla kişi çalıştıran tüzel kişiler ödeyecekleri ücretlerden, Gelir Vergisi Kanunu'nun 4. maddesinde belirtilen oran ve tarifeler çerçevesinde vergi kesintisi yaparak, kanunda belirtilmiş olan usullere uygun olarak ilgili Maliye Bakanlığı birimlerine ödemekle yükümlüdür. *Tüzel kişiliği olmayan şahıs işletmelerinde ise çalışanların sayısına ve ücret tutarlarına bakılmaksızın vergi kesintisi yapılması yükümlülüğü bulunmamaktadır.*

Maliye Bakanlığı tarafından Gelir Vergisi Stopaj uygulamasına ilişkin olan 5 nolu rehberde, hangi ödemelerden kesinti yapılacağı açık olarak ifade edilmiştir (Afganistan Ministry of Finance, Guide 05- Wage Withholding Tax, 2005: 1-3). Buna göre, ücret veya maaş formlarıyla çalışanlara yapılan ödemeler kesintiye tabidir (Tüzel kişi tarafından çalıştırılıyorsa). Maaş ve ücret kavramları Gelir Vergisi Kanunu'nda tanımlanmıştır. Maliye Bakanlığı, bir hizmet karşılığı verilen her çeşit ödeme ve sağlanan menfaati maaş ve ücret olarak kabul etmektedir. Kural olarak maaş ve ücretler, bir hizmet, fazla mesai ödemesi, işveren tarafından sağlanan nakit karşılıklar, yüksek eğitim düzeyi nedeniyle ödenen prim tutarları, zarar/tehlike ödemeleri, bonus veya diğer tazminat ve bahşişle, giyim ve nakit olmayan diğer yardımlar veya harcamaları içerisine almaktadır. Maaş ve ücretler, işveren tarafından işin karşılığında verilen nakit mükafatları (ödülleri) da kapsar. Bunların dışında maaş ve ücretler dolaylı olarak yapılan şu ödemeleri de içermektedir:

- İşveren tarafından çalıştırılan kişi adına başka kişilere yapılan ödemeler. Örneğin, çalışan kişinin akrabası veya arkadaşına yapılan ödemeler veya çalışanın borçlu olduğu kişiye yapılan ödemeler. Eğer bu türden yapılan ödemeler, çalışan tarafından işverene yapılan hizmetlerden hak edilmişse,

vergi kesintisinin konusuna girmektedir.

- Çalışanın lehine olarak işveren tarafından biriktirilen ödemeler.
- Herhangi bir formda ya da yasal yapıda olmaksızın her türlü emeğin karşılığında yapılan ödemeler.
- İşverenden çalışana yapılacak tüm faydalar.

İşverenden çalışana yapılan faydaların ücret veya maaş olarak kabul edilebilmesi için, faydanın, mutlaka hizmet karşılığı olarak sağlanmış bir fayda olması gerekir. Ancak hizmetler karşılığında verilmiş olmayan faydalar da olabilir. Örneğin, işveren bir çalışanın arkadaşı olabilir ve ona işveren sıfatıyla değil ancak kendi kişisel arzusuyla bir düğün hediyesi verebilir. Tabii ki vergilendirilemez yapıda olan hediye, diğer bir olgunun gerçekleşmesiyle niteliği değiştirilebilir. Örneğin eğer işveren bir şahıs değil, tüzel kişiliği olan bir şirket olması ve hediye verilme uygulamasının düzenli olarak yapılması hallerinde veya hediye değerini kabul edilemez ya da haddinden fazla tutarda ise bu durumda hediye vergi dışında tutulamaz.

İşverenin çalışana koruyucu giysi, eldiven veya işin yapılmasında kullanmak üzere ekipman vermesi şeklinde sağlanan menfaatlerde ise, bu menfaatlerin işin bir gereği veya sonucu olduğu ve hizmet karşılığı verilmiş olmadığı kabul edilecektir. Çünkü burada bir ekonomik kazanç bulunmamaktadır. Eğer kişi istihdam edilmemiş ise özel cihaz ve ekipmanlara ihtiyaç yoktur. Bu şeylerin karşılığı onlara verilen bir kazanç veya fayda olamaz. Bunlar yalnızca, çalışanların hizmetlerini devam ettirebilmesine yöneliktir. Ayrıca bu türden harcamaların çalışan tarafından satın alınması ve daha sonra da işveren tarafından çalışana geri ödenmesi de bu durumu değiştirmeyecektir.

Yukarıdaki duruma benzer şekilde, seyahat edilen yerdeki yemek ve konaklama da maaş ve ücret olarak değerlendirilmeyecektir. Örneğin, harcamalar çalışan tarafından verilen çalışma, hizmetinin devamına ilişkin olarak, çalışanın sürekli ve olağan olarak ikamet ettiği yerden uzakta olabilir. Uçak bileti ve diğer seyahat harcamaları (taksi, otel ve yemek vb.), çalışmanın Afganistan içinde ya da dışında olması veya bu türden harcamaların çalışanın ikametinin bulunduğu ya da başka herhangi bir yerde olması ve işin bitiminde çalışanın sürekli olarak ikamet ettiği yere dönüşünde yapılan harcamalar ve bu harcamalara karşılık işveren tarafından yapılan geri ödemeler olması durumunda da maaş veya ücret kapsamında değerlendirilmeyecektir. Yani işveren tarafından ödenen tüm gerçekçi harcamalar (ulaşım, yemek, konaklama), üzerinden vergi kesintisi yapılacak bir ücret veya maaş olarak kabul edilmeyecektir. 1384/6 nolu tebliğ, bu konudaki ek açıklamalara ilişkindir. Tebliğ henüz hazırlanma aşamasındadır (Afghanistan Ministry of Finance, Questions and Answers Relating to Wage Withholding Tax – Employment in Afghanistan, 2005: 3).

İşveren, çalıştırılan her ay için tüm çalışanlarına ilişkin olarak, Maliye Bakanlığı

tarafından verilen formları doldurmak suretiyle, ücret ve kesinti tutarlarını ertesi ayın ilk 10 günü içerisinde beyan etmek ve Maliye Bakanlığı'nın ayrı bir veznesi olmadığından ve özel bankalar da yetkili kılınmadığından dolayı, Afganistan Merkez Bankası'na makbuz karşılığında ödemek zorundadır. Ayrıca işveren her bir çalışanına; kesinti miktarını, işverenin adı, adresi, vergi kimlik numarası ile çalışanın adı, adresi, toplam ücreti veya ücret miktarını gösteren “Yıllık Ücret ve Vergi Beyanı”nı verecektir. Bu formun bir nüshasını da Maliye Bakanlığı'na vermek zorundadır. Geç doldurulan, bildirilen ve ödenen vergilere ilişkin ilave vergi ve ceza alınacaktır. Vergi, çalışan kişinin yıllık gelir vergisine karşılık alacak olarak kaydedilecektir. Ancak sadece tek bir işverenden ücret geliri olup, başkaca hiçbir kaynaktan geliri olmayan çalışanlar, ayrıca yıllık gelir vergisi beyannamesi doldurmayacaktır. Diğer ek kaynaklardan elde edilen gelirler için beyanname doldurmaları gerekecek ve bu kaynaklardan elde edilen gelirler için önceden ödenmiş olan vergiler, hesaplanan vergiden mahsup edilecektir.

Ücret vergi stopajına ilişkin daha fazla ve detaylı bilgi için, Stopaj Vergisi Rehberi veya Maliye Bakanlığı web sayfasına başvurulabilir. Alternatif olarak Gelir İdaresi Başkanlığı Mükellef Yardım Bölümü veya Maliye Bakanlığı'yla bağlantı kurulabilir. Vergi formları bu kısımlardan temin edilebilir.

Yukarıdaki belirtilen uygulamalar 23 Eylül 2005 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. Yeni vergi düzenlemeleriyle ilgili olarak yürürlüğe konulan bu uygulamalar, Türkiye'de kısaca ücretlerden hesaplanarak, Muhtasar Beyanname ile beyan edilen ve ödemesi yapılan ücret gelir vergisi stopajına benzemektedir. Bu bağlamda çalıştırılan kişi ister Türk, isterse Afgan olsun ve ödemesi ister Afganistan, isterse de Türkiye'den yapılmış olsun, 12.500 Afgani (yaklaşık 250 USD) ye kadar ücretler vergiden muaf olup, üzeri ise 10% ve %20' lik oranlar halinde vergiye tabi tutulacaktır. Türkiye ile Afganistan arasında çifte vergilendirmeyi önleme anlaşması bulunmamasından dolayı da, şirketlerimiz çalıştırdıkları Türk personel ve işçileri için, Türkiye'de gelir vergisi ödemelerine rağmen, Afganistan'da da yukarıda belirtilmiş ola hükümler çerçevesinde vergi kesintisi yapmak ve ödemek zorundadırlar. Afganistan'da vergi idareleri, vergi elemanları ve bunların yapacağı kontrollerin yetersiz olacağı bir gerçektir. Ancak vize, oturma izinleri ve gümrük işlemleri nedeniyle yabancıların daha sıkı bir şekilde kontrol edildikleri ve yakın zamanda ülke dışına çıkışlarında vergi ilişiksizlik yazılarının da istenmeye başlanacağı unutulmamalıdır. Bu yüzden, şirketlerimizin yukarıda açıklanan vergisel uygulamalara asgari özeni göstermeleri gerekmektedir.

4. İşletme Vergisi (Business Receipt Tax)

İşletme Vergisi, limited, anonim şirket, ortaklıklar, çeşitli organizasyon, kurum ve kuruluşların mali yıl içerisindeki aşağıda gösterilen gelirlerine uygulanır (Afghanistan Income Tax Law, 2005: 26):

- Komisyon, ücret, faiz, kar payı, kira ve benzeri elde edilen gayri safi tutarın

%5'i,

- Sözleşme şartlarına uygun olarak sağlanan materyal, ekipman, hizmet ve nakliyatlar karşılığında elde edilen tutarın %2'si,
- Sigorta prim gelirlerinin brüt tutarının %2'si,
- Sinema, oyun, konser, sergi, spor ve diğer gösterileri içeren eğlence yerlerine giriş bilet satışlarının brüt tutarının %2'si,
- Ürünlerin, malların, gayrimenkullerin ve diğer hizmetlerin satışından sağlanan brüt tutarın %2'si,
- Maliye Bakanlığı tarafından belirlenmiş kurallara uygun olarak her ay 100.000 Afgani veya daha fazla olan ve gerçek veya tüzel kişilerin sağladığı hizmetlerden elde etmiş oldukları tutarın %10'u.

İşletme Vergisi, mali yılı takip eden yıldan sonraki 6 ay içinde beyan edilerek ödenmek zorundadır. Bu vergi, Gelir Vergisinin ödendiği tarihten önce veya aynı zamanda ödenmelidir. Ayrıca bu vergi, mükellef zarar etse dahi ödenmek zorunda olan bir vergi olup, Gelir vergisinden mahsup edilemez. Ödenen İşletme Vergisi, mükellef tarafından diğer giderler gibi, vergilendirilebilir gelirin hesabında bir indirim unsuru olarak kullanılır.

Yukarıda yapılan açıklamalar çerçevesinde, Türk şirketlerinin diğer yerli ve yabancı şirketlerle birlikte İşletme Vergisinin mükellefi oldukları anlaşılacaktır. Türk şirketleri ister yerli, isterse yabancı olsun, tüm işveren niteliğindeki kurum, kuruluş ve şirketlerle yapmış oldukları inşaat sözleşmelerinin %2'si tutarında, İşletme Vergisi ödemekle yükümlü bulunmaktadır. Bu vergi, şirketlerin kar etme şartına bağlı olmayan ve ilgili işveren kurum, kuruluşlar ve şirketler tarafından Maliye Bakanlığı'na da bildirilen inşaat sözleşme tutarları üzerinden hesaplanarak, ödenmesi gereken bir vergidir.

5. Sonuç ve Öneriler

Afganistan'da tüm Gelir Vergisi imtiyaz ve muafiyetleri, 20 Haziran 2004 tarihinden geçerli olmak üzere kaldırılmıştır (Announcement, New Tax Incentives For Investors, 2005: 1-2). Bununla beraber, yeni yürürlüğe giren Gelir Vergisi Kanunu, işletmelere faaliyet lisansı (Private Investment License) yükümlülüklerini yerine getirene kadar süre vermiştir. Bu süre de 21 Temmuz 2004 tarihinde sona ermiş ve uzatılmamıştır.

AISA'ya tescil yaptırmış olanlarda dahil, yerli ya da yabancı yatırımcı tüm işletmelerin, 1383 Sayılı Kanun'a uygun olarak Gelir Vergisi Beyannamelerini doldurmaları gerekmektedir. Her yıl için hazırlanan beyannameler, takip eden yılın ilk dört

ayı içerisinde verilecek ve verginin tamamı da bu süre içerisinde tam olarak ödenecektir.

Afgan Maliyesinin, malum olan koşullar nedeniyle, yerel firma ve kişilerden vergi toplayabilmesi mümkün görülmemektedir. Ancak daha önce AISA tarafından tüm işlemleri gerçekleştirilen yabancı işverenlerin ve çalışan işçilerinin oturma izinlerinin veya vizelerinin uzatılması, bilinçli olarak Maliye Bakanlığı'na yönlendirilmiştir. Böylece yabancı firmaların Maliye Bakanlığı'nın istediği yükümlülükleri yerine getirmesi, en önemlisi de vergi vermeleri sağlanmaya çalışılmıştır. Bakanlık yabancı şirketlerden ilk olarak 21 Temmuz 2005 tarihinde gelir vergilerini hesaplayabilmek için gelir tablolarını ve bilançolarını istemiştir. Buna göre inşaat şirketlerinin hasılatları (sözleşme bedelleri) üzerinden %2, ayrıca bir yıl içerisinde elde etmiş oldukları kardan da %20 vergi hesap edilmiş ve ödenmesi sağlanmıştır.

Afganistan'da faaliyette bulunan diğer yabancı şirketler gibi tüm Türk inşaat taahhüt şirketleri de, AISA'dan almış oldukları lisans belgelerini her yıl yenileyerek, sürelerini uzatmak zorundadırlar. Belge sürelerinin dolması halinde yeni vize alınması mümkün olmadığı gibi, çalışanların oturma izinlerinin süreleri de uzatılamamaktadır. Bu nedenle Maliye Bakanlığı yetkililerinin istediği raporların (bilanço ve gelir tablosu) İngilizce ve Dari dilinde hazırlanarak, Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü'ne (Ministry of Finance General Presidency of Revenue) bağlı birimlere sunulması gerekmektedir. Ayrıca şirketlerimizin vergi muafiyet, istisna ve imtiyaz şartları konusunda ilgili birimlerle (Ministry of Finance General Presidency of Revenue, Taxpayer Assistance Team, Tel:+93 079 209 884 veya +93 079 406 050) görüşmeleri ve şartları sağlamaları halinde, vergisel avantajlardan yararlanmaları gerekir.

Kaynakça

KIRBAŞ, Sadık (1992), *Vergi Hukuku, Temel Kavramlar İlkeler ve Kurumlar*, Adım Yayıncılık, Ankara, 19.

Afganistan Ministry of Finance, Income Tax Law (2005), General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 1-4, 16, 26, 45-46.

Afganistan Ministry of Finance, Wage Withholding Tax (2005), Guide 05, General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 1-3.

Afganistan Ministry of Finance, Applying For an Exemption From Taxation, Using Bilateral or Multilateral Agreement (2005), Guide 07, General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 2-3.

Afganistan Ministry of Finance, Public Ruling 1384/4 (2005), General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 1-3.

Afganistan Ministry of Finance, Announcement, New Tax Incentives For Investors (2005), General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 1-2.

Afghanistan Ministry of Finance, Announcement, Personnel Income Tax Rates Reduced and Wage Withholding Provisions Re-Introduced (2005), General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 1.

Afghanistan Ministry of Finance, Questions and Answers Relating to Wage Withholding Tax – Employment in Afghanistan, (2005), General Presidency of Revenue, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>, 3.

Afghanistan Ministry of Trade, Law on Domestic and Foreign Private Investment in Afghanistan, Kabul, Afghanistan, <<http://www.mof.gov.af/tax>>.

Afghanistan Investment Support Agency (AISA), Kabul, Afghanistan, <<http://www.aisa.gov.af>>.